

บทที่ 3

ภาพรวมของธุรกิจและแรงงานในอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทย

3.1 ลักษณะทั่วไปและองค์ประกอบของธุรกิจก่อสร้าง

ลักษณะทั่วไปและองค์ประกอบของธุรกิจก่อสร้าง

ธุรกิจก่อสร้างเป็นธุรกิจที่ดำเนินการจัดสร้างสิ่งก่อสร้างเพื่อสนองวัตถุประสงค์ต่าง ๆ หรือสร้างสรรคขึ้นเพื่อสนองต่อความต้องการของสังคม โดยสามารถจำแนกประเภทของสิ่งก่อสร้างได้ 4 ประเภท คือ

1. ประเภทที่พักอาศัย (Residential Construction) ได้แก่ การก่อสร้างอาคารบ้านพักอาศัยทุกประเภท หรืออาคารใด ๆ ที่ก่อสร้างเพื่อเป็นที่พักอาศัยของมนุษย์
2. ประเภทสาธารณะ (Public Building Construction) ได้แก่ การก่อสร้างอาคารซึ่งใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล หรืออาคารพาณิชย์ เป็นต้น
3. ประเภทโยธา (Civil Construction) ได้แก่ การก่อสร้างทางราบ เช่น สนามบิน สะพาน ถนน อุโมงค์ อ่างเก็บน้ำ ท่าเรือ งานชลประทาน เป็นต้น
4. ประเภทอุตสาหกรรม (Industrial Construction) ได้แก่ การก่อสร้างอาคารเพื่องานอุตสาหกรรม เช่น โรงงานต่าง ๆ

ลักษณะเฉพาะของธุรกิจก่อสร้าง

ธุรกิจก่อสร้างมีลักษณะเฉพาะของธุรกิจที่ไม่เหมือนกับอุตสาหกรรมอื่นๆ คือ

1. เป็นงานผลิตซึ่งต้องทำในพื้นที่โล่งแจ้ง ภายใต้สภาวะดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนตลอดเวลา
2. แผนปฏิบัติงานก่อสร้าง มีการเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลาที่ทำงาน
3. เป็นงานผลิตที่ใช้บุคลากรจำนวนมากหลายระดับ หลายสาขา บุคลากรเหล่านี้มีลักษณะเลื่อนไหล เปลี่ยนแปลงนายจ้างได้รวดเร็ว เช่น อาจเปลี่ยนจากบริษัทหนึ่งไปอีกบริษัทหนึ่งได้ง่ายและรวดเร็ว
4. สถานที่ก่อสร้างเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตามท้องถิ่นต่าง ๆ ห่างจากสำนักงานใหญ่ (Head Office) ผู้ประกอบการก่อสร้างจึงจำเป็นต้องขนย้ายสัมภาระ วัสดุ เครื่องจักร เครื่องมือ เงิน และบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยของการทำงานไป ณ ที่ก่อสร้างนั้น ๆ

5. งานก่อสร้างจะถูกกระทบกระเทือนมาก หากผู้ประกอบการมีประสบการณ์น้อย และเมื่อมีความผิดพลาดเกิดขึ้น การแก้ไขที่ยุ่งยากจะเสียเวลาและทรัพย์สินมากกว่าการผลิตในอุตสาหกรรมอื่น

6. งานก่อสร้างเป็นผลิตผลของคน 3 กลุ่ม คือ

- กลุ่มออกแบบ (สถาปนิก วิศวกร)
- กลุ่มปฏิบัติงาน (ผู้รับเหมา)
- กลุ่มผู้ลงทุน (เจ้าของงาน)

7. เป็นงานที่มีอัตราเสี่ยงสูง ทั้งชีวิต จิตใจ และทรัพย์สิน

8. งานก่อสร้างเป็นงานที่ใช้แรงงานคน เป็นจำนวนมาก ค่าแรงจึงสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่น

องค์ประกอบของธุรกิจก่อสร้าง

เนื่องมาจากธุรกิจก่อสร้างเกิดขึ้นจากความต้องการของเจ้าของซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้มีความชำนาญในการก่อสร้าง จึงต้องมีการจ้างผู้ที่มีความชำนาญในการก่อสร้างขึ้น ดังนั้นองค์ประกอบของธุรกิจก่อสร้างจึงประกอบขึ้นจากส่วนงานต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. เจ้าของ หรือตัวแทนเจ้าของ (Owner) เป็นผู้ทำการจัดจ้างผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ ที่จะมาทำการก่อสร้างเพื่อสนองความต้องการของตน หรือสาธารณะ และเป็นแหล่งงานของธุรกิจก่อสร้าง

2. ที่ปรึกษา และผู้ตรวจสอบ (Consultant) เป็นเสมือนตัวแทน โดยเจ้าของทำการจ้างมาเพื่อดูแลงานแทนตนเอง เนื่องจากมีความชำนาญและความรู้เฉพาะด้านมากกว่าตัวเจ้าของเอง

3. ผู้ออกแบบ (Designer) เป็นผู้ที่มีความชำนาญในการออกแบบ ให้ตรงกับความต้องการของเจ้าของ และถูกต้องตามมาตรฐานต่างๆ ทั้งมาตรฐานความปลอดภัย และถูกต้องตามกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ

4. ผู้รับเหมาก่อสร้าง และผู้รับเหมาช่วง (Contractor) เป็นผู้ทำการรับจ้างก่อสร้างตามแบบ หรือความต้องการของเจ้าของ โดยเป็นผู้ที่ชำนาญในการก่อสร้างด้านต่าง ๆ ผู้รับเหมาก่อสร้าง (Contractor) ประกอบด้วย

4.1 ผู้จัดการโครงการ (Project Manager) เป็นผู้บริหารงานทั้งหมดของแต่ละโครงการ

4.2 วิศวกรสนาม (Field Engineer) ทำหน้าที่เป็นทีปรึกษางานภาคสนามในโครงการ

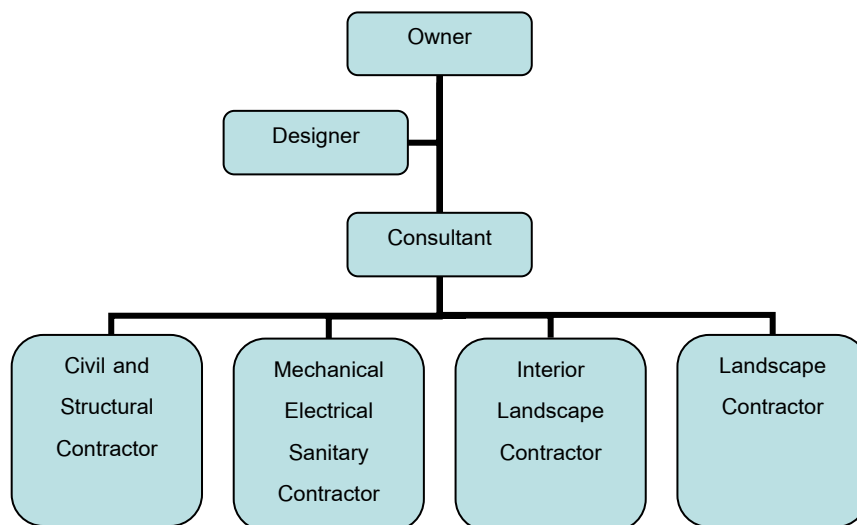
4.3 หัวหน้าผู้ควบคุมงาน (General Foreman) ทำหน้าที่รับนโยบายจากผู้จัดการโครงการหรือวิศวกรสนามเพื่อควบคุมการปฏิบัติงานและรวบรวมความก้าวหน้าของงานจากผู้ควบคุมงาน

4.4 ผู้ควบคุมงาน (Foreman) มีหน้าที่ควบคุมงานในส่วนที่รับผิดชอบ

4.5 หัวหน้าคนงาน (Head Man) คือหัวหน้าชุดที่มีความสามารถดี ทำหน้าที่รับคำสั่งจากผู้ควบคุมงาน และจัดงานให้แก่คนงาน และควบคุมให้คนงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

4.6 คนงานฝีมือและคนงานไร้ฝีมือ (Skill labor and Labor) ปฏิบัติตามคำสั่งของหัวหน้าคนงานและผู้ควบคุมงาน

ภาพที่ 3.1
องค์ประกอบของธุรกิจก่อสร้าง

ที่มา : ฤทธิวิทย์ สัตยธิตธิกร ,2552.

ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง

1. คน (Man) หมายถึง บุคลากรทุกระดับสาขา และสายงาน ทรัพยากรบุคคลจะต้องมีปริมาณเพียงพอ เหมาะสมกับงาน ต้องมีประสิทธิภาพ สมรรถภาพ วินัย และความรับผิดชอบในงาน บุคลากรซึ่งขาดคุณภาพข้างต้นล้วนทำให้สิ้นเปลืองค่าแรงงาน และอาจเกิดความเสียหายต่องาน ซึ่งส่งผลถึงต้นทุนในการผลิต
2. วัสดุ-อุปกรณ์ (Material) วัสดุก่อสร้างมีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจอย่างมากไม่ว่าจะเป็นด้านราคา และคุณภาพของวัสดุ ค่าใช้จ่ายด้านบริหารจะขึ้นอยู่กับราคาวัสดุ
3. เงินทุน (Money) เป็นปัจจัยหลักของการผลิตและธุรกิจทุกประเภท งานก่อสร้างหากขาดเงินสนับสนุนที่เพียงพออย่างต่อเนื่องจะทำให้งานหยุดชะงักได้ หรืออาจต้องยกเลิกโครงการ
4. เครื่องจักร (Machine) หมายถึง เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรงที่จะนำมาใช้ในงานก่อสร้าง เพื่อสนองการพัฒนาเทคโนโลยี งานก่อสร้างบางโครงการ หากปราศจากเครื่องทุ่นแรงหรือมีไม่เพียงพอ หรือไม่มีประสิทธิภาพก็ไม่สามารถทำงานนั้นได้ หรืออาจล่าช้า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นตัวบังคับให้ผู้ประกอบการก่อสร้างกล้าลงทุนซื้อเครื่องทุ่นแรง เพราะคุ้มค่า
5. แหล่งงาน (Marketing) มีความจำเป็นอย่างยิ่งผู้ประกอบการธุรกิจทุกประเภท ต้องหาแหล่งงานมาเพื่อป้อนกิจการของตนเอง ธุรกิจก่อสร้างก็เช่นกัน การหาแหล่งงานหรือตลาดงานเป็นการปูพื้นฐานการขยายงาน

แหล่งงานสำหรับธุรกิจก่อสร้าง

1. แหล่งงานในประเทศ เป็นแหล่งงานที่สำคัญที่สุดและมีการแข่งขันสูง อีกทั้งได้รับการกระตุ้นกระเทือนจากการแย่งงานของบริษัทก่อสร้างต่างประเทศ ชัดได้เปรียบของบริษัทต่างชาติ คือ มีเงินทุนและเครื่องจักรที่สูงกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่า แหล่งงานในประเทศไทย แบ่งเป็น
 - แหล่งงานภาครัฐราชการ โดยปกติส่วนราชการจะมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องงานก่อสร้างของส่วนงานราชการนั้นๆ อยู่แล้ว โดยงานก่อสร้างภาครัฐราชการเป็นแหล่งงานที่มีขนาดใหญ่และเป็นแหล่งงานที่สำคัญของผู้รับเหมา
 - แหล่งงานด้านอุตสาหกรรม เช่น การก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมหรือโกดัง เป็นต้น
 - แหล่งงานด้านพาณิชยกรรม เช่น ก่อสร้างโรงแรม ศูนย์การค้า เป็นต้น
 - แหล่งงานจากสำนักงานออกแบบ เป็นแหล่งที่จะบอกได้ว่ามีงานอยู่ที่ไหน อย่างไรบ้าง
 - แหล่งงานที่เกิดขึ้นจากการทำเอง

2. แหล่งงานต่างประเทศ เป็นการขยายข่ายงานของบริษัทก่อสร้างนั้นๆ ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของแต่ละบริษัท

ข้อจำกัดของงานก่อสร้าง

ข้อจำกัดของงานก่อสร้าง ประกอบด้วย

1. ข้อจำกัดทางการเงิน ผู้รับเหมาจะต้องจัดการการเงินให้พอดีกับงานแต่ละงวด และมีเงินสำรองในกรณีอื่นๆ
2. ข้อจำกัดเกี่ยวกับคนและค่าจ้าง บางพื้นที่อาจหาแรงงานหรือช่างฝีมือได้ยาก หรือมีค่าแรงที่สูงมาก บางงานก็มีความเสี่ยงสูง ปัญหาเรื่องคนจึงมีความสำคัญมากแตกต่างกันไปตามลักษณะงานและท้องถิ่น
3. ข้อจำกัดเกี่ยวกับลมฟ้าอากาศและภูมิประเทศ ปัญหาลมฟ้าอากาศ เป็นอุปสรรคต่องานก่อสร้าง อย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากงานดังกล่าวเป็นงานในพื้นที่โล่งแจ้งและไม่สามารถคาดการณ์ต่อปัญหาดังกล่าวได้
4. ข้อจำกัดด้านวัสดุเครื่องมือและเครื่องทุ่นแรง หากวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างในท้องถิ่นมีเพียงพอ ก็จะไม่ส่งผลกระทบต่องานก่อสร้าง
5. ข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา เนื่องจากงานก่อสร้างมีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ตามสัญญาว่าจ้าง ทำให้หากเกิดปัญหาล่าช้าจะมีผลต่อการผิดสัญญา
6. ข้อจำกัดเกี่ยวกับรูปแบบและรายการประกอบแบบก่อสร้าง รูปแบบและรายการประกอบแบบมักมีปัญหาผิดพลาดเมื่อลงมือทำจริง บางครั้งอาจทำให้เกิดปัญหาล่าช้า หากพบปัญหาดังกล่าวควรมีการขอรายละเอียดเพิ่มเติมก่อนทำการแก้ไข
7. ข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีการก่อสร้าง ปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมข้างเคียง เช่น การก่อสร้างติดกับโรงพยาบาลจำเป็นต้องหาเทคนิคหรือวิธีเพื่อลดเสียงรบกวน
8. ข้อจำกัดเกี่ยวกับการคมนาคม เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งวัสดุและเครื่องจักร เช่น การก่อสร้างในกรุงเทพฯ
9. ข้อจำกัดเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย งานก่อสร้างมีระเบียบและข้อบังคับควบคุมอยู่หลายเรื่อง เช่น กฎหมายแรงงาน กฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น
10. ข้อจำกัดอื่นๆ เป็นข้อจำกัดปลีกย่อย ในเรื่องความสัมพันธ์ต่อผู้จ้างงาน หรือเจ้าของงาน หรือแม้แต่ลูกจ้างที่ต้องทำการจ้าง

ภาพรวมอุตสาหกรรมก่อสร้าง

การวิเคราะห์สาขาก่อสร้างในที่นี้หมายถึง การก่อสร้างที่อยู่อาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม และบริการ โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 นิยามพื้นที่ก่อสร้างแต่ละประเภท

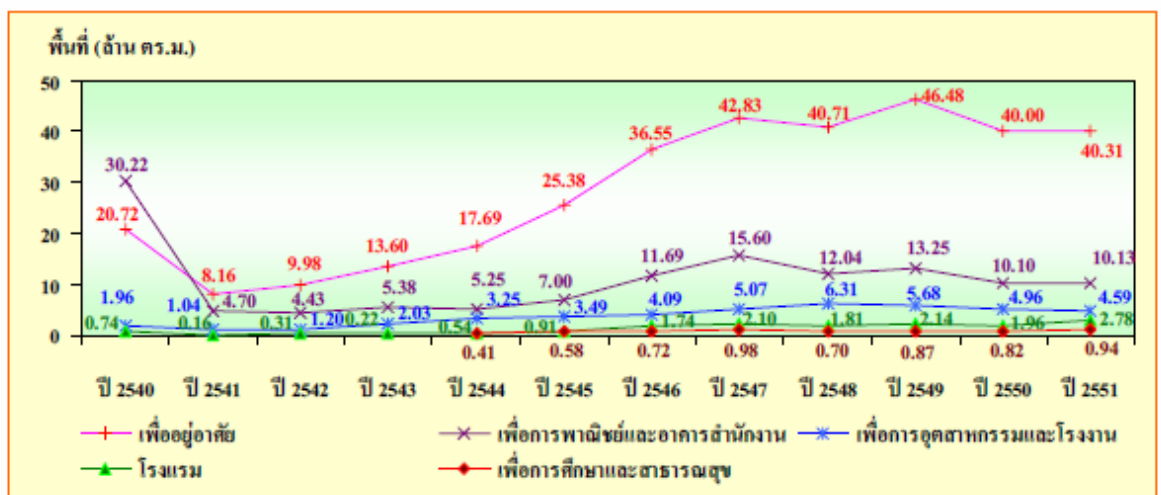
ประเภทพื้นที่ก่อสร้าง	นิยาม
ที่อยู่อาศัย	สิ่งก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออยู่อาศัยอย่างเดียว (รวมบ้านเดี่ยว ทาวน์เฮ้าส์และอาคารชุด)
พาณิชยกรรม	สิ่งก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการซื้อ-ขาย แลกเปลี่ยนสินค้า การรับจำนำ การประกันภัย การเงินและการธนาคาร เช่น ร้านค้า คลังสินค้า ห้างสรรพสินค้า สำนักงาน ตลาด ไซรุ่มรถ ฯลฯ โดยจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยด้วยหรือไม่ก็ตาม
อุตสาหกรรม	สิ่งก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการผลิต-ประกอบสินค้าต่างๆ เช่น ตู้ต่อและประกอบรถยนต์ ตู้ต่อเรือ โรงกลึง และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ โดยจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยด้วยหรือไม่ก็ตาม
อื่นๆ - บริการ/ขนส่ง	สิ่งก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการแก่บุคคลหรือสถานธุรกิจและเพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการขนส่ง เช่น การจัดหาสถานที่เช่าบริการทางแพทย์ วิศวกรรม กฎหมาย การศึกษา การพักผ่อน เช่น โรงแรม การพักผ่อนหย่อนใจ การบันเทิง โรงพยาบาล สถานีขนส่ง ที่พักโดยสารรถประจำทาง โรงซ่อมรถ ที่จอดรถ ปั๊มน้ำมัน สถานีแก๊ส สระน้ำ ภัตตาคาร หอประชุม ฯลฯ โดยจะใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือไม่ก็ตาม
- อื่นๆ	สิ่งก่อสร้างที่มีวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ถนน รั้ว ป้าย เขื่อน สะพาน ท่อระบายน้ำ รวมถึงอาคารและสถานที่ที่สร้างขึ้นโดยมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไรในเชิงพาณิชย์ เช่น สมาคมต่างๆ มูลนิธิ

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาในรอบ 12 ปีที่ผ่านมา พบว่าพื้นที่ของสิ่งก่อสร้างทุกชนิดมีแนวโน้มในทางเดียวกัน กล่าวคือ ลดลงต่ำสุดในปีพ.ศ.2541 เนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 จากนั้นค่อย ๆ ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะสิ่งก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัย ที่มีพื้นที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้างสูงสุดในปีพ.ศ.2547 และปีพ.ศ.2549 ถึง 42.8 และ 46.5 ล้าน ตารางเมตร ตามลำดับ หลังจากนั้นค่อย ๆ ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปีพ.ศ.2550 มีพื้นที่ก่อสร้างเพื่ออยู่อาศัยลดลงจากปีพ.ศ.2549 ร้อยละ 13.9 และในปีพ.ศ.2551 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.8 หรือจาก 40.0 ล้านตารางเมตรในปีพ.ศ.2550 เป็น 40.3 ล้านตารางเมตร ในปีพ.ศ.2551 (ภาพที่ 3.2)

ภาพที่ 3.2

พื้นที่ของสิ่งก่อสร้างประเภทอาคารโรงเรียนที่ได้รับอนุญาตให้ก่อสร้าง
ระหว่างปี 2540 – 2551 จำแนกตามชนิดของสิ่งก่อสร้าง

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2551.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้มีการแบ่งประเภทของอุตสาหกรรมก่อสร้างตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ตามมาตรฐานสากล (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities; ISIC : Rev.3) เป็นดังนี้

1. การเตรียมสถานที่ก่อสร้าง เช่น การรื้อถอน ทำลายอาคารเก่า และการถมดิน ปรับระดับดิน เป็นต้น

2. การก่อสร้างอาคาร; วิศวกรรมโยธา เช่น ทางหลวง ถนน สะพาน เขื่อน ท่อร้อยสายไฟ อาคารจอดรถ ท่าเรือ สนามบิน ระบบบำบัดน้ำเสีย อุโมงค์ ฯลฯ ซึ่งหมายรวมทั้งการสร้างใหม่ การต่อเติม ดัดแปลง และซ่อมแซมด้วย

3. การติดตั้งระบบภายในอาคาร เช่น การวางท่อ การติดตั้งระบบเครื่องปรับอากาศ ระบบสัญญาณเตือนภัย บันไดเลื่อน เป็นต้น

4. การสร้างอาคารให้สมบูรณ์ เช่น การติดตั้งกระจก การฉาบปูน การทาสี และการตกแต่งอาคาร การปิดผนังและปูพื้นด้วยวัสดุต่างๆ การขัดพื้น เป็นต้น

5. การให้เช่าเครื่องอุปกรณ์ที่ใช้ในงานก่อสร้างหรือการรื้อถอน โดยมีผู้ควบคุม เช่น การให้เช่ารถเครน รถแทรกเตอร์พร้อมคนขับ เป็นต้น

โดยนิติบุคคลก่อสร้างในปีพ.ศ.2551 ทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 84,029 รายดังตาราง 3.2 แสดงจำนวนนิติบุคคลก่อสร้างแบ่งตามประเภทงาน ปีพ.ศ.2548-2551

ตารางที่ 3.2

จำนวนนิติบุคคลก่อสร้างแบ่งตามประเภทงานปีพ.ศ.2548-2551

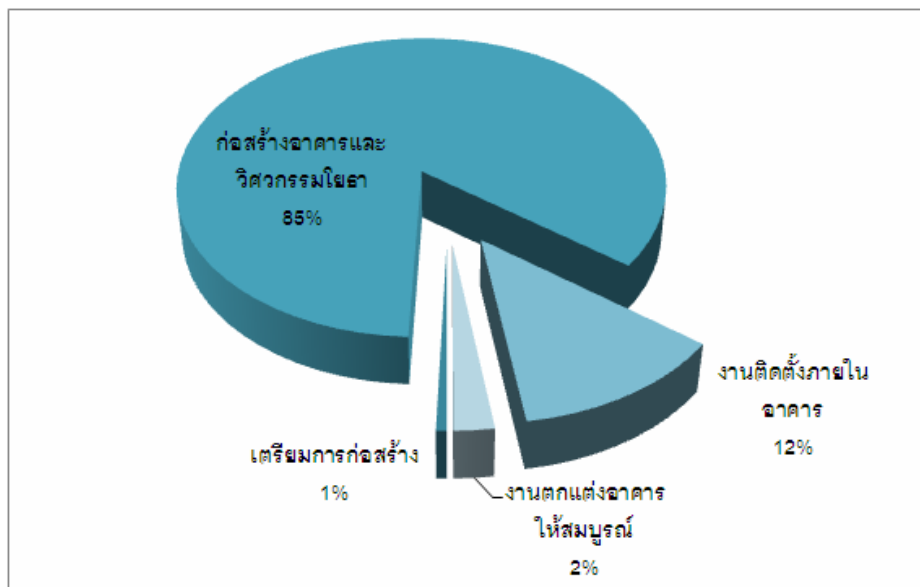
หน่วย : ราย

ประเภทธุรกิจก่อสร้าง	2548	2549	2550	2551
เตรียมการก่อสร้าง	317	382	437	497
ก่อสร้างอาคารและวิศวกรรมโยธา	64,214	67,227	69,236	71,100
งานติดตั้งภายในอาคาร	8,586	9,300	9,924	10,487
งานตกแต่งอาคารให้สมบูรณ์	1,795	1,849	1,916	1,945
รวม	74,912	78,758	81,513	84,029

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ภาพที่ 3.3

จำนวนนิติบุคคลก่อสร้างแบ่งตามประเภทงานปีพ.ศ. 2551

ที่มา : กลุ่มวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

จากจำนวนนิติบุคคลก่อสร้างจดทะเบียนตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2551 ดังตารางที่ 3.2 พบว่า จำนวนนิติบุคคลก่อสร้างที่จดทะเบียนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2548 ถึงปีพ.ศ.2551 และเมื่อแบ่งนิติบุคคลก่อสร้างตามประเภทงานในปีพ.ศ.2551 พบว่างานก่อสร้างอาคารและวิศวกรรมโยธามีจำนวนถึงร้อยละ 85 ของจำนวนนิติบุคคลก่อสร้างทั้งหมด ส่วนงานเตรียมการก่อสร้างมีเพียงร้อยละ 1 ของจำนวนนิติบุคคลก่อสร้างทั้งหมด แสดงในแผนภาพที่ 3.3

ความสำคัญของสาขาก่อสร้าง

การก่อสร้าง (Construction) มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพราะเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศและเสริมสร้างคุณภาพสังคมที่จะต้องก้าวหน้าไปพร้อมการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมก่อสร้างยังเป็นยุทธศาสตร์ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมได้ดี เพราะมีผลต่อการวางแผนการใช้ที่ดิน การอนุรักษ์และการพัฒนาที่ดิน แหล่งน้ำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวางแผนพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและการคมนาคมขนส่ง การพัฒนาชุมชน เมือง ตลอดจนเป็นแหล่งการจ้างงานและการสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันอุตสาหกรรมก่อสร้างประสบปัญหาค่าแรงและวัสดุก่อสร้างที่ขึ้นราคาอย่างรวดเร็วทำให้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ แต่เนื่องจากภาครัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 จึงได้กำหนดให้มีการปรับโครงสร้างภาคบริการซึ่งรวมถึงธุรกิจก่อสร้างด้วย เพื่อให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ

สถานการณ์อุตสาหกรรมก่อสร้าง

1) มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาก่อสร้าง

สาขาก่อสร้างมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมถึง 99,417 และ 94,714 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2550 และ 2551 ตามลำดับ (GDP ณ ราคาคงที่ปี 2531) แม้อุตสาหกรรมก่อสร้างจะอยู่ในภาวะซบเซาหลังวิกฤติเศรษฐกิจแต่การเติบโตของ GDP สาขาก่อสร้างมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2551 โดยมีการเติบโตอย่างมากในปีพ.ศ.2547 ถึง 7.19% แต่สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาก่อสร้างต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของทุกสาขาคงตัวอยู่อย่างต่อเนื่องที่ประมาณ 2.4% (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3

แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศสาขาก่อสร้าง ณ ราคาคงที่ ณ ปี 2531

หน่วย : ล้านบาท

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551p
สาขาก่อสร้าง	80,615	82,837	88,790	93,809	97,852	99,417	94,714
Gross Domestic Product :GDP	3,237,042	3,468,166	3,688,189	3,858,019	4,059,645	4,259,633	4,370,056
เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง	-9.21	2.76	7.19	5.65	4.31	1.60	-4.73
สัดส่วนต่อ GDP รวม	2.49%	2.39%	2.41%	2.43%	2.41%	2.33%	2.17%

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.

หมายเหตุ : P ตัวเลขเบื้องต้น

2) ค่าใช้จ่ายในการลงทุนของอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย

ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ภาคเอกชนมีการลงทุนในการก่อสร้างมากกว่าภาครัฐบาลคิดเป็นร้อยละ 60 ของเงินลงทุนในการก่อสร้างทั้งหมด แต่ในช่วงวิกฤติการณ์ (ปีพ.ศ. 2540-2544) นั้นพบว่า ภาครัฐบาลได้ลงทุนมากกว่าภาคเอกชน คิดเป็นร้อยละ 65.8 ของเงินลงทุนภาคก่อสร้างทั้งหมด และยังคงลงทุนมากกว่าภาคเอกชนต่อเนื่องมาในช่วงปี 2545-2546

แต่มูลค่าการลงทุนแตกต่างกันไม่มากนัก โดยปีหลังจากปีพ.ศ.2547 มูลค่าการลงทุนของภาครัฐบาลและเอกชนใกล้เคียงกันมาก คือ ประมาณร้อยละ 50 (ตารางที่ 3.4 และภาพที่ 3.5)

ตารางที่ 3.4

แสดงมูลค่าการลงทุนการก่อสร้างของภาครัฐบาลและเอกชน ปี พ.ศ. 2545-2551

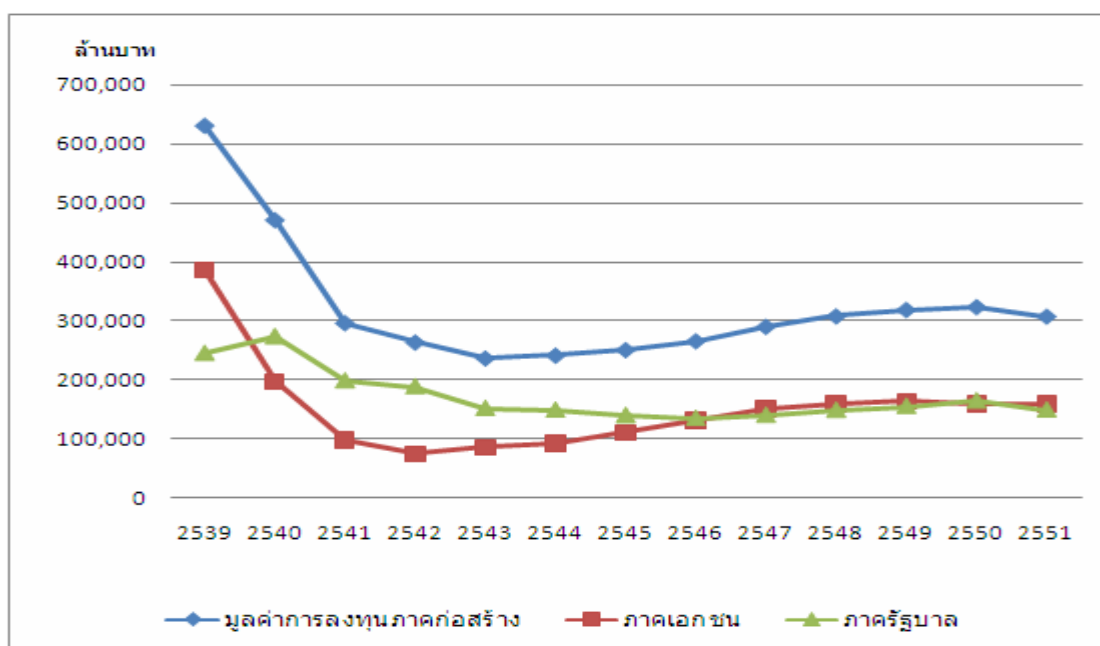
หน่วย : ล้านบาท

มูลค่าการลงทุนภาคก่อสร้าง	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
มูลค่าลงทุนภาคก่อสร้าง	250,102	265,083	289,630	307,193	318,134	322,897	306,908
ภาคเอกชน	111,065	130,952	150,183	159,203	163,248	158,778	158,391
คิดเป็นเปอร์เซ็นต์	44.41%	49.40%	51.85%	51.83%	51.31%	49.17%	51.61%
เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง	20.01%	17.91%	14.69%	6.01%	2.54%	-2.74%	-0.24%
ภาครัฐบาล	139,037	134,131	139,447	147,990	154,886	164,119	148,517
คิดเป็นเปอร์เซ็นต์	55.59%	50.60%	48.15%	48.17%	48.69%	50.83%	48.39%
เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลง	-6.16%	-3.53%	3.96%	6.13%	4.66%	5.96%	-9.51%

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.

ภาพที่ 3.4

มูลค่าการลงทุนการก่อสร้างของภาครัฐบาลและเอกชน ปี พ.ศ. 2539-2551

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.

3) การขยายตัวของภาคการก่อสร้างโดยรวม

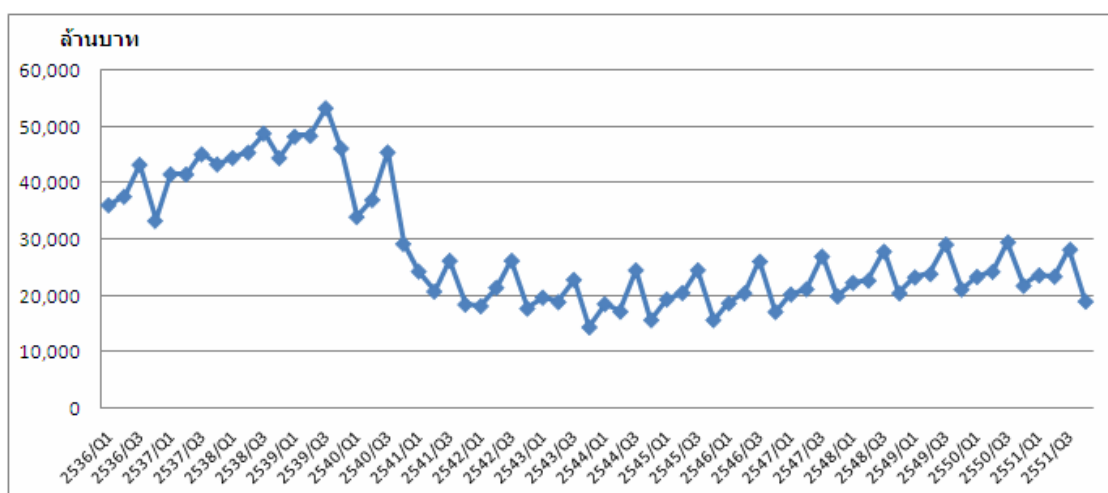
ภายหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปีพ.ศ.2539 อุตสาหกรรมก่อสร้างโดยรวมค่อนข้างไม่มีเสถียรภาพ โดยในปีพ.ศ.2541 การขยายตัวลดลงร้อยละ 37.1 ต่อมาลดลงร้อยละ 11.1 และร้อยละ 10.3 ในปีพ.ศ.2542 และ 2543 ตามลำดับ ตั้งแต่ปีพ.ศ.2544 เป็นต้นมา และมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงปีพ.ศ.2551 การขยายตัวสูงถึงร้อยละ 10.6 อย่างไรก็ตามในปีพ.ศ.2548 อัตราการขยายตัวปรับลดลงเหลือร้อยละ 7.5 เป็นผลจากการลดลงของการลงทุนทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาล

สำหรับไตรมาสที่สองของปี พ.ศ.2549 สาขาก่อสร้างขยายตัวร้อยละ 5.2 (ภาพที่ 3.5) เป็นผลมาจากการก่อสร้างภาครัฐบาลที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในส่วนที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทั้งถนน ท่าเรือ และการก่อสร้างในการพัฒนาระบบไฟฟ้า รวมทั้งการก่อสร้างระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง และการก่อสร้างของบริษัท ปตท. จำกัด(มหาชน) ในขณะที่มูลค่าเพิ่มของการก่อสร้างภาคเอกชนชะลอลงเหลือเพียงร้อยละ 2.8 (สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ, 2552)

ภาพที่ 3.5

มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาก่อสร้าง ณ ราคาคงที่รายไตรมาส ตั้งแต่ปี 2536-2552

รายไตรมาส

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552.

4) ลักษณะการลงทุนการก่อสร้างของภาครัฐบาลและภาคเอกชน

ในระหว่างปีพ.ศ.2539-2551 โดยเฉลี่ยภาครัฐบาลลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เป็นสัดส่วนที่สูงกว่าประเภทสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใช่ที่อยู่อาศัยมาก ในขณะที่ภาคเอกชนจะลงทุนในสิ่งก่อสร้างประเภทที่อยู่อาศัยเป็นส่วนมาก ถึงแม้ภาครัฐบาลจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา แต่อัตราการขยายตัวของการลงทุนภาครัฐบาลในโครงสร้างพื้นฐานก็ไม่มีเสถียรภาพ ขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาลและโครงการขนาดใหญ่ในแต่ละช่วง (สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ, 2552)

3.2 ภาพรวมตลาดแรงงาน

ภาวะตลาดแรงงานไทย

ในปีพ.ศ.2551 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66.51 ล้านคน เป็นกำลังแรงงานรวม 38.34 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 58 ของประชากรทั้งประเทศ ในจำนวนนี้แบ่งเป็นกำลังแรงงานปัจจุบัน 38.28 ล้านคน และกำลังแรงงานที่รอฤดูกาล 57,200 คน นอกจากนี้ผู้ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปมีจำนวน 13.89 ล้านคนหรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้แบ่งเป็นผู้ทำงานบ้าน 4.31 ล้านคน และผู้ที่เรียนหนังสือ 4.32 ล้านคน ทั้งนี้จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติครั้งล่าสุดในไตรมาสที่ 3 ปี 2551 พบว่า มีอัตราการว่างงาน 1.2 ดังแสดงในตารางที่ 3.5 และภาพที่ 3.7

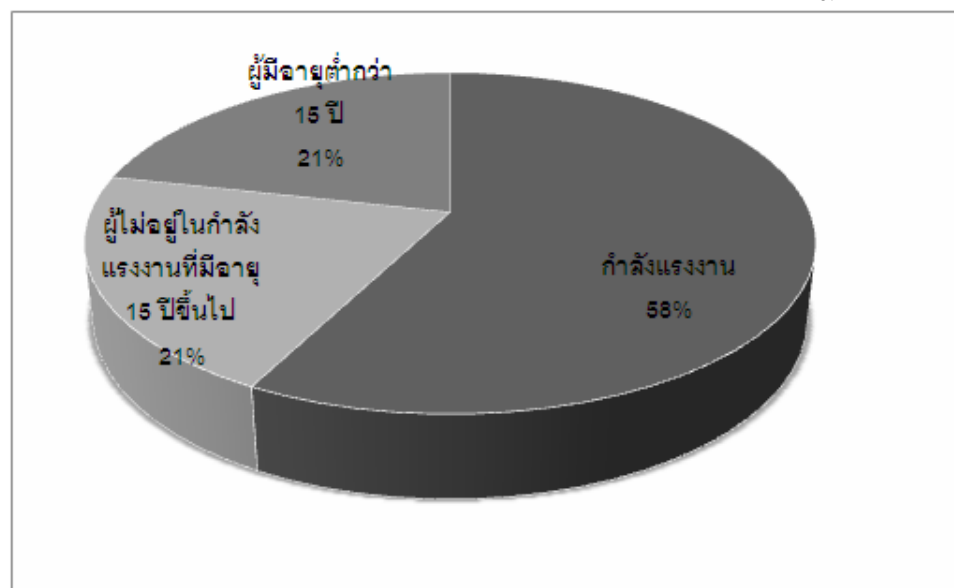
ตารางที่ 3.5
จำนวนประชากร จำแนกตามสภาพกำลังแรงงานและภาค ปีพ.ศ.2551
ไตรมาส 3 (กรกฎาคม-กันยายน)

หน่วย : พันคน

สถานภาพกำลังแรงงาน	กรุงเทพฯ	ภาคกลาง	ภาคเหนือ	ภาคต่อ/เหนือ	ภาคใต้	รวม
ประชากร	6,845.2	15,754.8	12,089.0	22,660.7	9,152.9	66,511.7
กำลังแรงงาน	3,938.4	9,267.0	7,110.4	12,865.0	5,163.9	38,344.7
1. กำลังแรงงานปัจจุบัน	3,935.3	9,265.3	7,101.4	12,823.8	5,161.7	38,287.5
- ผู้มีงานทำ	3,884.2	9,104.1	7,026.7	12,688.8	5,096.7	37,836.6
- ผู้ว่างงาน	51.0	125.2	74.7	135.0	64.9	450.9
2. กำลังแรงงานที่รอฤดูกาล	32.0	1.7	8.9	41.2	2.2	57.2
ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป	1,633.6	3,298.6	2,634.0	4,593.5	1,733.1	13,892.8
1. ทำงานบ้าน	582.7	1,091.4	2,634.0	4,593.5	598.3	4,311.9
2. เรียนหนังสือ	411.1	913.4	835.2	1,600.9	559.7	4,320.2
3. อื่นๆ	639.9	1,293.8	1,057.6	1,694.3	575.1	5,260.7
ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี	1,282.1	3,189.3	2,344.7	5,202.2	2,255.9	14,274.2
อัตราการว่างงาน	1.3	1.4	1.1	1.0	1.3	1.2

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักรไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) ปี 2551; สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 3.6
จำนวนประชากร จำแนกตามสภาพกำลัง ปีพ.ศ.2551 ไตรมาส 3 (กรกฎาคม-กันยายน)

ที่มา : รายงานผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักรไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน) ปี 2551; สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การคาดการณ์จำนวนแรงงานที่ต้องการ

จากการประมาณการความต้องการจ้างแรงงานในอนาคตโดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าแนวโน้มตลาดแรงงานไทยในช่วงปีพ.ศ.2550 ถึง 2555 ยังคงมีความต้องการจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานฝีมือและกลุ่มแรงงานขั้นพื้นฐาน โดยในปีพ.ศ.2555 คาดว่าจะมีความต้องการจ้างแรงงานในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานฝีมือประมาณ 12.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2549 ถึงร้อยละ 30.1 ในขณะที่ความต้องการจ้างแรงงานขั้นพื้นฐานในปีพ.ศ.2555 มีประมาณ 3.5 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2549 ร้อยละ 21.7 (ตารางที่ 3.6 และ 3.7)

ตารางที่ 3.6

คาดการณ์จำนวนลูกจ้างเอกชนในไตรมาสที่ 3 ปี 2550-2555

หน่วย : พันคน

กลุ่มอาชีพ	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือ	9,673.4	10,510.0	10,925.8	11,343.3	11,757.7	12,202.9	12,587.7
แรงงานขั้นพื้นฐาน	2,945.9	2,948.6	3,071.9	3,177.5	3,298.1	3,435.3	3,584.8
รวม	12,619.3	13,458.6	13,997.6	14,520.8	15,055.8	15,638.1	16,172.5

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549.

ตารางที่ 3.7

คาดการณ์ความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มในปี 2550-2555

หน่วย : พันคน

กลุ่มอาชีพ	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
ความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อขยายงาน							
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือ	-79.30	836.60	415.80	417.60	414.40	445.10	384.90
แรงงานขั้นพื้นฐาน	43.20	2.80	123.20	105.60	120.60	137.20	149.50
รวม	-36.10	839.40	539.00	523.20	535.00	582.30	534.40
ความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อทดแทนแรงงานเดิม							
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือ	410.20	445.60	463.30	418.00	498.50	517.40	533.70
แรงงานขั้นพื้นฐาน	124.90	125.00	130.20	134.70	139.80	145.70	152.00
รวม	535.10	570.60	593.50	615.70	638.40	663.10	685.70
ความต้องการส่วนเพิ่มทั้งหมด							
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือ	330.85	1,282.23	879.01	898.52	912.94	962.53	918.57
แรงงานขั้นพื้นฐาน	168.11	127.77	253.49	240.36	260.43	282.82	301.50
รวม	498.96	1,410.01	1,132.50	1,138.89	1,173.37	1,245.35	1,220.07

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549.

หมายเหตุ : การคำนวณความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อทดแทนใช้อัตราการออกจากงานคงที่ 4.24%

จากตารางที่ 3.7 คาดว่าในปีพ.ศ.2555 ประเทศไทยน่าจะมีความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มรวมทั้งสิ้น 1.2 ล้านคน โดยเป็นความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อขยายงานรวม 5.3 แสนราย และความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อทดแทน 6.8 แสนราย โดยในกลุ่มแรงงานชั้นพื้นฐานจะมีความต้องการส่วนเพิ่มรวมทั้งสิ้น 3 แสนราย เป็นแรงงานส่วนเพิ่มเพื่อขยาย 1.5 แสนราย และความต้องการส่วนเพิ่มเพื่อทดแทน 1.5 แสนราย

ในแง่ของอุปทานแรงงานนั้น หากพิจารณาจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาและพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในปี พ.ศ.2549 และข้อมูลการคาดการณ์อุปทานของผู้จบการศึกษาช่วงปี พ.ศ.2550 ถึง 2555 โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าสัดส่วนของผู้จบการศึกษาในอนาคตและความต้องการเข้าสู่ตลาดแรงงานไม่แตกต่างจากอดีตมากนัก โดยแนวโน้มในอนาคตจะมีผู้จบมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลง ทำนองเดียวกันกับผู้เข้าเรียนในสายอาชีพและผู้จบการศึกษามาเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลงเช่นกันทั้งในระดับ ปวช. และปวส. ส่วนแนวโน้มในอนาคตที่เพิ่มขึ้นคือ ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีในทุกสาขา (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8

ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาที่คาดว่าจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน จำแนกตามระดับการศึกษา ปี 2549-2555

ระดับการศึกษา	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555
มัธยมต้น	102,266	102,119	101,970	101,675	101,201	100,542	99,691
มัธยมปลาย	57,095	57,013	56,930	56,765	56,500	56,133	55,658
ปวช.	23,111	23,078	23,045	22,978	22,871	22,722	22,529
ปวส.	113,432	112,909	112,382	111,691	110,803	109,714	108,416
ปริญญาตรี	102,399	103,968	105,554	107,006	108,281	109,363	110,233
ปริญญาโทขึ้นไป	25,819	26,593	27,374	28,159	28,955	29,737	30,526
รวม	424,122	425,680	427,255	428,274	428,611	428,211	427,053

ที่มา : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2549.

จากตารางที่ 3.8 จะเห็นได้ว่าจำนวนแรงงานใหม่ที่จะออกไปสู่ตลาดแรงงานในช่วงปี พ.ศ.2550 ถึง 2555 นั้นค่อนข้างคงที่อยู่ที่ประมาณปีละ 4.2 แสนรายซึ่งเมื่อเทียบกับตัวเลขความต้องการจ้างแรงงานส่วนเพิ่มในแต่ละปีแล้วยังต่ำกว่ามาก โดยในปีพ.ศ.2555 อุปทานแรงงานใหม่ส่วนนี้จะคิดเป็นเพียงร้อยละ 35 ของความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มทั้งหมดเท่านั้น หรือประมาณร้อยละ 80 ของความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มเพื่อขยายงานในส่วนของกลุ่มแรงงานชั้นพื้นฐาน หากเปรียบเทียบกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมต้นและพร้อมที่จะเข้าทำงานในปีพ.ศ.2555

กับความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มของแรงงานกลุ่มนี้ จำนวนผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่จะคิดเป็นเพียงร้อยละ 33 ของความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มทั้งหมด หรือประมาณร้อยละ 66 ของความต้องการแรงงานส่วนเพิ่มเพื่อขยายงานจากการวิเคราะห์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในอนาคตภาวะตลาดแรงงานของคนไทยจะเกิดความตึงตัวค่อนข้างมากโดยเฉพาะในกลุ่มแรงงานชั้นพื้นฐานเนื่องจากแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในแต่ละปีนั้นไม่สามารถตอบสนองความต้องการจ้างแรงงานที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกปีได้ทั้งหมด โดยอาจจะทดแทนได้เฉพาะบางส่วนของแรงงานเดิมที่ออกจากงานเท่านั้น ดังนั้นการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามา จึงเป็นเรื่องของการนำแรงงานเหล่านั้นมาช่วยงานคนไทยมากกว่าที่จะมาแย่งงานคนไทย ขณะที่ผู้ประกอบการก็ต้องพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเพื่อทดแทนแรงงานระดับล่าง จึงเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการควรพิจารณาปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

สถานการณ์แรงงานไทยในสาขาก่อสร้าง

อุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเข้มข้น แต่ในอดีตที่ผ่านมาความก้าวหน้าในเทคโนโลยีเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ของการก่อสร้าง ทำให้มีความจำเป็นเพิ่มขึ้นในการต้องการแรงงานทักษะแต่การขาดแคลนแรงงานก็ยังมีอยู่ทุกระดับ แม้ค่าจ้างแรงงานของไทยจะสูงขึ้น แต่ก็มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทดแทน

จากข้อมูลการจ้างงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปีพ.ศ.2549 พบว่ามีผู้ทำงานในสาขาก่อสร้างถึง 1,487,772 คน คิดเป็นร้อยละ 8.63 ของแรงงานไทยทั้งหมดที่ทำงานในประเภทกิจการที่อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวได้ ซึ่งนับเป็นอันดับที่สองรองจากสาขาเกษตรและปศุสัตว์ (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9

จำนวนคนไทยที่ทำงานอยู่ในกิจการที่อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวได้ทั้งหมดใน
ไตรมาสที่ 3 ปี 2549 จำแนกตามประเภทกิจการ

ประเภทกิจการ	จำนวนแรงงาน (คน)	สัดส่วน
เกษตรและปศุสัตว์	14,417,134	83.63%
ก่อสร้าง	1,487,772	8.63%
ผู้ใช้แรงงานอื่นๆ	493,911	2.87%
ประมง	389,110	2.26%
ผู้รับใช้ในบ้าน	154,352	0.90%
ต่อเนื่องจากประมง	139,964	0.81%
โรงสีข้าว	67,490	0.39%
โรงอิฐ	51,390	0.30%
เหมืองแร่และถ่านหิน	34,388	0.20%
ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ	2,670	0.02%
รวม	17,238,180	100.00%

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549.

ในปีพ.ศ.2549 มีผู้ทำงานในสาขาก่อสร้างเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2548 ร้อยละ 2 (ตารางที่ 3.10) เมื่อพิจารณาแยกตามภาค พบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีผู้ทำงานในสาขาก่อสร้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31 รองลงมาคือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก และภาคตะวันตก และปริมาตรทั้งหมดทั้งนี้ในปีพ.ศ.2549 พบว่าภาคเหนือ ภาคตะวันตกและภาคตะวันออกมีแรงงานก่อสร้างลดลงเล็กน้อย ส่วนภาคที่มีการเพิ่มขึ้นของแรงงานในสาขาก่อสร้างสูงที่สุดคือกรุงเทพมหานคร โดยมีเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 32

ตารางที่ 3.10

แสดงจำนวนคนไทยที่ทำงานในสาขาก่อสร้างจำแนกรายภาคปี 2548-2549

หน่วย: คน

ภาค	2548	2549	% การเปลี่ยนแปลง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	438,271	467,740	7%
ภาคเหนือ	344,731	309,021	-10%
ภาคใต้	185,443	208,182	12%
ภาคกลาง	156,220	174,117	11%
กรุงเทพมหานคร	104,030	137,274	32%
ภาคตะวันออก	99,580	96,487	-3%
ภาคตะวันตก	106,925	94,951	-11%
รวมทั้งประเทศ	1,435,199	1,487,772	4%

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549.

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มแรงงานไทยในระดับล่าง (กลุ่มลูกจ้างเอกชนที่มีการศึกษาไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น) ที่ทำงานอยู่ในสาขาก่อสร้างแล้ว พบว่า ในปีพ.ศ.2549 มีแรงงานไทยในกลุ่มนี้จำนวนทั้งสิ้น 1,258,667 คน เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ.2548 ร้อยละ 3.5 โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่มีแรงงาน ในกลุ่มนี้สูงที่สุด 389,026 ราย รองลงมาได้แก่ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง ตามลำดับ (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11

แสดงจำนวนลูกจ้างเอกชน (คนไทย) ที่มีการศึกษาไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้นในสาขา
ก่อสร้าง จำแนกรายภาคปีพ.ศ.2548-2549

หน่วย : คน

ภาค	2548	2549
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	376,021	389,026
ภาคเหนือ	312,184	265,986
ภาคใต้	148,130	172,940
ภาคตะวันตก	94,295	82,092
ภาคตะวันออก	91,153	85,254
ภาคกลาง	132,487	148,586
กรุงเทพมหานคร	83,372	114,782
รวมทั่วประเทศ	1,237,642	1,458,667

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549.

3.3 ภาพรวมแรงงานต่างด้าว

ความหมายของแรงงานต่างด้าว

ความหมายของแรงงานต่างด้าวโดยทั่วไปหมายถึง บุคคลผู้ซึ่งไม่มีสัญชาติไทย แต่ก็มีผู้ให้ความหมายที่แตกต่างกันไปในแง่กฎหมายและในทางวิชาการ

ความหมายของคนต่างด้าว ตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 หมายถึงบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย และกำหนดไว้ว่า คนต่างด้าวจะทำงานได้เมื่อได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมการจัดหางานหรือเจ้าพนักงานซึ่งอธิบดีมอบหมายเท่านั้น

องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ ได้ให้ความหมายของแรงงานต่างด้าวไว้ในอนุสัญญาฉบับที่ 97 ว่าด้วยการอพยพเพื่อการทำงาน(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2492 คือ หมายถึง บุคคลที่ย้ายถิ่นจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อที่จะไปทำงานมากกว่าที่จะไปใช้จ่ายเงินของตนเอง และรวมถึงบุคคลใดๆที่โดยปกติแล้วได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้อพยพเพื่อทำงาน แต่ไม่รวมถึงคนที่ทำงานตามบริเวณชายแดน จิตกร หรือสมาชิกของกลุ่มผู้ขานาญการที่เข้าเมืองระยะสั้น ชาวเรือ และลูกเรือเดินทะเลต่างชาติ นอกจากนี้ยังไม่รวมถึงบุคคลที่เข้ามาเพื่อการศึกษาหรือการฝึกอบรม

และบุคคลที่เข้ามาทำงานชั่วคราวเฉพาะด้านอันเนื่องมาจากการร้องขอของนายจ้างในประเทศ ไทย และต้องออกไปเมื่อเสร็จสิ้นการทำงานนั้นแล้ว

สำหรับองค์การสหประชาชาติได้มีการกำหนดความหมายแรงงานต่างด้าวในอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของบรรดาแรงงานต่างด้าว และสมาชิกในครอบครัวของเขาเหล่านั้น ว่าหมายถึง " บุคคลซึ่งจะถูกว่าจ้างให้ทำงาน กำลังถูกว่าจ้าง หรือเคยถูกว่าจ้างทำงาน โดยได้รับค่าตอบแทนในรัฐที่ตนไม่ได้เป็นคนของชาตินั้น " ซึ่งเห็นได้ว่า ความหมายแรงงานต่างด้าวของสหประชาชาติมีความหมายกว้างกว่าความหมายแรงงานต่างด้าวขององค์การแรงงานระหว่างประเทศมาก เพราะได้รวมถึงคนงาน 8 ประเภท ได้แก่ คนงานที่ทำงานตามบริเวณชายแดน คนงานตามฤดูกาล ชาวเรือ คนงานที่ทำงานในสถานที่ทำงานนอกประเทศ คนงานที่ทำงานโยกย้ายไปมา คนงานที่ทำงานตามโครงการ คนงานที่มีกิจการของตนเอง และคนงานที่ได้รับการว่าจ้างพิเศษให้ไปทำงานในประเทศที่ตนไม่ได้มีสัญชาตินั้น อย่างไรก็ตามก็ยังไมรวมถึงบุคคลที่เดินทางข้ามประเทศเพื่อทำงานในฐานะที่เป็นผู้ลงทุน (Investor) ผู้ลี้ภัยหรือบุคคลที่ไม่มีสัญชาติ (Refugees Or Stateless Person) นักเรียน นักศึกษา หรือผู้ฝึกอบรม และผู้ที่ทำงานภายใต้การว่าจ้างขององค์การระหว่างประเทศ

ประเภทของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย และแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย

ประเภทที่ 1 แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย (Legal Migrant Worker)

แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมายมีอยู่ด้วยกัน 4 ประเภท ได้แก่

1.1 ประเภทตลอดชีพ คือ แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 322 พ.ศ. 2515 ซึ่งกำหนดให้ใบอนุญาตทำงานแบบตลอดชีพนี้ใช้ได้ตลอดชีวิตของแรงงานต่างด้าวตามอาชีพที่แรงงานต่างด้าวเคยทำอยู่ก่อนขอใบอนุญาตทำงาน เว้นแต่แรงงานต่างด้าวจะเปลี่ยนอาชีพใหม่ แม้พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 จะถูกยกเลิกไป โดยพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ใช้บังคับแทนแต่เงื่อนไขนี้ก็ยังมิผลใช้บังคับ

แรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานแบบตลอดชีพนี้ได้แก่ แรงงานต่างด้าวผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองและทำงานอยู่ก่อนวันที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ใช้บังคับคือก่อนวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2515 และได้ยื่นขอใบอนุญาตทำงานภายใน 90 วันนับแต่วันที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ใช้บังคับ

เหตุผลของการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าวที่ขอและได้รับใบอนุญาตทำงานแบบตลอดชีพนี้ ก็เนื่องมาจากแรงงานต่างด้าวประเภทนี้เป็นแรงงานต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยและทำงานอยู่ก่อนวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 (วันที่ประกาศใช้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322) ซึ่งขณะที่แรงงานต่างด้าวเหล่านี้เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้แรงงานต่างด้าวขออนุญาตทำงาน เมื่อต่อมาประเทศไทยตรากฎหมายกำหนดควบคุมการทำงานของคนต่างด้าว โดยการให้ต้องขออนุญาตทำงานตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 (กฎหมายที่ใช้ขณะนั้น) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 จึงให้อำนาจอธิบดีกรมแรงงานออกใบอนุญาตทำงานประเภทตลอดชีพให้แก่แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ได้ แรงงานต่างด้าวประเภทนี้ถือว่าเป็นแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายมาตั้งแต่ดั้งเดิม

1.2 ประเภทชั่วคราว คือ แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว (Non Immigrant Visa) ใบอนุญาตทำงานแบบชั่วคราวจะออกให้แก่แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยถือวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว (Non-Immigrant Visa) หรือ แรงงานต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยแล้วยื่นขอใบอนุญาตทำงาน การอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวได้รับใบอนุญาตทำงานประเภทชั่วคราวจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า ห้ามมิให้คนต่างด้าวทำงานนอกจากงานที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยคำนึงถึงความมั่นคงของชาติ โอกาสในการประกอบอาชีพของคนไทย และความต้องการแรงงานต่างด้าวที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ และได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียน เว้นแต่คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนที่มีระยะเวลาทำงานไม่เกิน 15 วัน แต่คนต่างด้าวจะทำงานนั้นได้เมื่อได้มีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบคนต่างด้าว ซึ่งจะขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 9 ต้องมีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักรหรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพื่อทำงานอันจำเป็นและเร่งด่วนมีระยะเวลาการทำงานไม่เกิน 15 วัน แต่คนงานต่างด้าวนั้นจะทำงานได้เมื่อมีหนังสือแจ้งให้อธิบดีหรือเจ้าพนักงาน ซึ่งอธิบดีมอบหมายตามแบบที่อธิบดีกำหนด

ดังนั้น หากงานใดเป็นงานที่มีได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงหรือเป็นงานที่กำหนดห้ามคนงานต่างด้าวประกอบอาชีพตามที่ได้กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา คนต่างด้าวนั้นก็ไม่สามารถ

ขออนุญาตทำงานดังกล่าวในประเทศไทยได้ ปัจจุบันมีพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีวะที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน พ.ศ. 2522 และพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีวะและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำงาน(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536 ซึ่งได้กำหนดอาชีวะที่ห้ามคนต่างด้าวทำไว้รวมทั้งหมด 39 อาชีวะ

นอกจากการประกอบอาชีวะที่ต้องห้ามดังกล่าว 39 อาชีวะแล้ว สำหรับงานในอาชีวะที่แรงงานต่างด้าวจะขออนุญาตทำงานในประเทศไทยได้นั้นก็ยังคงต้องมีกฎเกณฑ์กำหนดว่า การพิจารณาออกใบอนุญาตทำงานให้แก่แรงงานต่างด้าวนั้นให้เจ้าหน้าที่พิจารณาอนุญาตเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การแย่งอาชีวะคนไทย ความมั่นคงของประเทศ และหลักมนุษยธรรมตามระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคำขออนุญาตทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2537

โดยปกติการขออนุญาตให้แรงงานต่างด้าวทำงานในประเทศไทยตามเงื่อนไขของใบอนุญาตทำงานแบบชั่วคราวจะกำหนดให้แรงงานต่างด้าวทำงานในประเทศไทยได้ไม่เกิน 2 ปี แต่แรงงานต่างด้าวสามารถขอต่ออายุใบอนุญาตได้

เหตุผลของการเข้าทำงานในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าวประเภทนี้ที่สำคัญเป็นปัจจัยผลักดันจากประเทศต้นทางที่มีความแตกต่างในระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยซึ่งการเข้ามาทำงานในประเทศไทยอาจทำให้ได้รับค่าตอบแทนมากกว่าการทำงานในประเทศบ้านเกิดของแรงงานต่างด้าว และปัจจัยดังกล่าวจากการขาดแคลนแรงงานบางประเภทในประเทศไทยเอง

1.3 ประเภทส่งเสริมการลงทุน (BOI) คือ การออกใบอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน หรือตามกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในลักษณะเดียวกัน เช่น พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรม เป็นต้น ใบอนุญาตประเภทนี้อาจเรียกอย่างย่อได้ว่า ใบอนุญาตประเภทส่งเสริมการลงทุน หลักเกณฑ์ในการออกใบอนุญาตทำงานประเภทส่งเสริมการลงทุนนี้จะออกให้แก่แรงงานต่างด้าวที่ได้เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย โดยถือวีซ่าประเภทคนอยู่ชั่วคราว(Non-Immigrant Visa) และได้รับอนุญาตให้ทำงานได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุนและกฎหมายอื่นที่รัฐส่งเสริม ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2521 เป็นต้น สำหรับระยะเวลาในการอนุญาตให้ทำงานได้นั้นจะเป็นไปตามที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบตาม

พระราชบัญญัติแต่ละฉบับเสนอไปโดยขออนุญาตให้มากกว่า 1 ปีก็ได้ และสามารถขอต่อใบอนุญาตได้เช่นเดียวกันกับใบอนุญาตทำงานประเภทชั่วคราว

เหตุผลของการเข้าทำงานของแรงงานต่างด้าวประเภทนี้ ก็เนื่องมาจากนักลงทุนต่างชาติและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนประกอบกิจการภายในประเทศไทยตามนโยบายส่งเสริมและเชื้อเชิญการลงทุนของรัฐบาลไทยมักต้องการใช้แรงงานที่หาได้ยากในประเทศไทยในการเริ่มต้นและดำเนินกิจการ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานประเภทนี้มักเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือแรงงานประเภทที่มีฝีมือ (Skill Workers) ซึ่งเคยทำงานอยู่แล้วในบริษัทแม่ของบริษัทข้ามชาติซึ่งมาลงทุนในประเทศไทย โดยส่วนใหญ่มักประกอบอาชีพเป็นกรรมการผู้จัดการ วิศวกร ผู้เชี่ยวชาญการผลิต ครู อาจารย์ เหตุที่บริษัทข้ามชาติเหล่านี้ไม่จ้างคนไทยก็เนื่องมาจากเหตุผลทั้งของความต้องการของบริษัทข้ามชาติเองและบริษัทเหล่านี้ต้องการคนที่มีความสามารถสูง พูดภาษานั้นๆได้ อีกทั้งยังไม่เชื่อความสามารถของคนไทยหรือกิจการนั้นเป็นกิจการของตนเอง/คู่สมรส/ญาติ เป็นการร่วมลงทุน/หรือมีสัญญาว่าจะต้องส่งวิศวกรมาควบคุม หรือต้องการถ่ายทอดเทคโนโลยี เป็นต้น

1.4 ประเภทที่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ได้แก่ แรงงานต่างด้าวที่ถูกเนรเทศตามกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และอยู่ในระหว่างรอการส่งกลับออกนอกราชอาณาจักร แรงงานต่างด้าวที่เกิดในราชอาณาจักรแต่ไม่ได้รับสัญชาติไทยและแรงงานต่างด้าวโดยผลของการถอนสัญชาติ

แรงงานต่างด้าวที่ไม่อยู่ในบังคับตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มีแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายอีกประเภทหนึ่งที่ทำงานอยู่ในประเทศไทย แต่ไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมที่ต้องขอใบอนุญาตทำงานตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เป็นไปตามข้อยกเว้นตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 แรงงานต่างด้าวประเภทนี้สามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มย่อยซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มแรกเป็นแรงงานต่างด้าวที่มีสถานะเป็นบุคคลในคณะผู้แทนทางการทูต บุคคลในคณะผู้แทนทางกงสุล ผู้แทนของประเทศสมาชิกและพนักงานขององค์การสหประชาชาติ และทบวงการชำนัญพิเศษ รวมถึงคนรับใช้ส่วนตัวซึ่งเดินทางมาจากต่างประเทศเพื่อทำงานประจำอยู่กับบุคคลดังกล่าวด้วย ในการเข้ามาทำงานในประเทศไทยของบุคคลเหล่านั้นนั้นก็เพื่อเป็นการดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย โดยแรงงานต่างด้าวเหล่านี้จะได้รับการคุ้มครองเอกสิทธิ์และการคุ้มกันตามพระราชบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต พ.ศ. 2527 ซึ่ง

เป็นไปตามพันธกรณีของประเทศไทยที่มีต่อสนธิสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูต (Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961) กลุ่มที่สองได้แก่แรงงานต่างด้าวที่มีสถานะเป็นบุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจตามความตกลงที่รัฐบาลไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา วัฒนธรรม ศิลปะการกีฬา หรือกิจการอื่น ทั้งนี้ตามที่ได้กำหนดตามพระราชกฤษฎีกา และบุคคลอื่นที่รัฐบาลอนุญาตให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่หรือกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด เหตุที่แรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้ไม่ต้องขออนุญาตทำงานเหมือนอย่างแรงงานต่างด้าวโดยทั่วไป เนื่องจากแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากหน่วยงานของรัฐให้เข้ามาเพื่อทำประโยชน์ให้กับประเทศไทยอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องผ่านการขออนุญาตทำงานอีก

ประเภทที่ 2 แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (Illegal Migrant Worker)

แรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นกลุ่มที่ไม่มีทักษะฝีมือทำงานในตลาดแรงงานระดับล่าง สาเหตุที่ต้องจ้างแรงงานกลุ่มนี้มี 2 ประการ คือ ขาดแคลนแรงงานไทยเนื่องจากบางอาชีพแรงงานไทยไม่สนใจทำ และในช่วงฤดูกาลเกษตรแรงงานในภาคเอกชนบางส่วนจะถอนตัวไปช่วยงานในครัวเรือนเกษตร และอีกสาเหตุหนึ่งคือ แรงงานต่างด้าวมียาค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานไทยมาก จึงเป็นเหตุจูงใจให้นายจ้างนิยมจ้างแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองกลุ่มนี้มากขึ้น แรงงานต่างด้าวตามมติ ครม. เป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้มาทำงานเป็นการชั่วคราวเพื่อทดแทนการขาดแรงงานในประเทศไทย 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว กัมพูชา

การขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวปีพ.ศ.2552

คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้เปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่อยู่นอกระบบผ่อนผันซึ่งลักลอบทำงานอยู่ในประเทศไทยโดยไม่รวมบุตรและผู้ติดตาม อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ สิ้นสุดไม่เกินวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 ตามประเภทกิจการงาน ที่กำหนดดังนี้คือ

1. ประมง (ประมงทะเล / เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ / สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ
2. ต่อเนื่องประมงทะเล
3. เกษตรและปศุสัตว์
4. ก่อสร้าง
5. ลูกจ้างครัวเรือน (ผู้รับใช้ในบ้าน)
6. กิจการอื่น (ตามความจำเป็นพื้นฐานของความเป็นจริงและจำเป็นในการใช้แรงงาน

ต่างด้าว)

โดยมติ ครม. เห็นชอบให้เปิดจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวฯ เพื่อให้ทำงานในกิจการ
อื่นๆ อีก 19 กิจการ ดังนี้ แรงงานต่างด้าว

1. กิจการต่อเนื่องการเกษตร
2. ต่อเนื่องปศุสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ ซ้ำแหละ
3. กิจการรีไซเคิล
4. เหมืองแร่ / เหมืองหิน
5. จำหน่ายผลิตภัณฑ์โลหะ
6. จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม
7. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากดิน
8. ผลิตหรือจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง
9. แปรรูปหิน
10. ผลิตหรือจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป
11. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์พลาสติก
12. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์กระดาษ
13. ผลิตหรือจำหน่ายผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์
14. ขนถ่ายสินค้าทางบก น้ำ คลังสินค้า
15. ค้าส่ง ค้าปลีก แผงลอย
16. ตู้ซ่อมรถ ล้างอัดฉีด
17. สถานีบริการน้ำมัน แก๊ส เชื้อเพลิง
18. สถานศึกษา มูลนิธิ สมาคม สถานพยาบาล
19. การให้บริการต่างๆ

สถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย

มติคณะรัฐมนตรีเดือนเมษายนพ.ศ.2547 ได้เปลี่ยนระบบการจดทะเบียนแรงงาน
ต่างด้าว โดยได้กำหนดให้มีการขึ้นทะเบียนทั้งนายจ้างและลูกจ้าง ผลปรากฏว่ามีแรงงานต่างด้าว
เด็ก และผู้ติดตามที่มารายงานตัวขึ้นทะเบียน จำนวน 1,284,920 คน ในปี พ.ศ.2548 มีแรงงานที่
ได้รับอนุญาตให้ต่อทะเบียนอนุญาตทำงาน จำนวน 705,293 คน ในปี พ.ศ. 2549 มีแรงงานที่ขอ
ต่อทะเบียนอนุญาตทำงานจำนวนเพียง 460,014 คน รัฐบาลจึงเปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียน

อนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าวใหม่ ปรากฏว่ามีแรงงานมาขอจดทะเบียน จำนวน 208,000 คน รวมกับแรงงานเดิมที่ต่อไปอนุญาตทำงาน เป็นจำนวน 668,014 คน

ในปีพ.ศ.2550 รัฐบาลเปิดให้มีการต่ออายุใบอนุญาตทำงาน แต่ก็เปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวในเขต 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ประกอบด้วย สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ซึ่งมีแรงงานมาขอจดทะเบียนจำนวนเพียง 11,997 คน และในปี พ.ศ.2551 มีจำนวนแรงงานที่ต่อไปขออนุญาตทำงานทั่วประเทศ จำนวน 454,262 คน แต่จากการประเมินขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านแรงงานต่างด้าว คาดว่าน่าจะมีแรงงานที่ไม่ขึ้นทะเบียนมากกว่า 4 เท่า ซึ่งจำนวนทั้งหมดน่าจะมีไม่น้อยกว่า 3 ล้านคน ทั่วประเทศ โดยเป็นแรงงานต่างด้าวจากประเทศพม่า กว่าร้อยละ 80 ซึ่งกระจายตัวอยู่ตามภาคการผลิตที่ต้องการแรงงานระดับล่าง และกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม จากสถิติจำนวนแรงงานข้างต้น พบว่ามีจำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติจดทะเบียนขออนุญาตทำงานในประเทศไทยต่อกรมการจัดหางานมีจำนวนลดน้อยลง แต่กลับสวนทางกับสถิติของแรงงานต่างด้าวโดยรวมที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้นอยู่ทุกปี สะท้อนให้เห็นปัญหาด้านการบริหารจัดการนโยบายแรงงานต่างด้าวของประเทศไทยอย่างชัดเจน แต่รัฐกลับเพิกเฉยต่อสภาพความเป็นจริง

จากข้อมูลสถิติการจ้างแรงงานต่างด้าวของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน ในปีพ.ศ.2549 พบว่าแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับใบอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 460,014 คน ซึ่งต่ำกว่าตัวเลขความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวซึ่งนายจ้างได้ยื่นขอไปยังกรมการจัดหางานมาก โดยมีนายจ้างยื่นความประสงค์เพื่อขออนุญาตจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนรวมถึง 1,226,106 คน ในขณะที่ความต้องการแรงงานต่างด้าวที่แท้จริงมีจำนวน 1,333,703 คน ทั้งนี้กิจการที่มีแรงงานต่างด้าวได้รับใบอนุญาตให้ทำงานมากที่สุดได้แก่กิจการเกษตรและปศุสัตว์ซึ่งมีแรงงานได้รับใบอนุญาตรวมทั้งสิ้น 94,708 คน รองลงมาได้แก่ ก่อสร้าง และผู้รับใช้ในบ้าน ตามลำดับ (ตารางที่ 3.12)

หากพิจารณาในภาคการก่อสร้างพบว่าความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวมีทั้งสิ้น 200,355 คน ในขณะที่มีนายจ้างยื่นความประสงค์เพื่อขออนุญาตจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวน 183,171 คน แต่มีแรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตเพียง 71,423 คน นั้นย่อมแสดงว่ามีแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายและลักลอบทำงานเป็นจำนวนมาก

ตารางที่ 3.12

**สถิติความต้องการและจำนวนการต่อใบอนุญาตแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง
สัญชาติ พม่า ลาว กัมพูชา ในช่วงปี 2549**

หน่วย : คน

ประเภทกิจการ	ความต้องการ จ้างแรงงานต่างด้าว	พิจารณาจำนวนการอนุญาต (โควตา)	จำนวนแรงงานต่างด้าว ที่ได้รับใบอนุญาตให้ทำงาน
1 ประมง	59,715	57,286	14,514
2 ต่อเนื่องจากประมง	152,041	151,283	49,771
3 เกษตรและปศุสัตว์	212,055	200,737	94,708
4 โรงสีข้าว	9,803	9,169	4,206
5 โรงอิฐ	8,358	7,717	2,948
6 โรงน้ำแข็ง	7,882	7,087	3,253
7 ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ	10,321	10,262	1,715
8 ก่อสร้าง	200,355	183,171	71,423
9 เหมืองแร่ / เหมืองหิน	2,541	2,507	864
10 ผู้รับใช้ในบ้าน	118,552	112,987	66,863
11 อื่น ๆ (ระบุ)	552,080	483,900	149,749
รวม	1,333,703	1,226,106	460,014

ที่มา : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2549.

ภาวะตลาดแรงงาน(กรรมกร) ต่างด้าว

แรงงานไทยที่ทำงานในกิจการที่อนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว

จากผลการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากรใน ปีพ.ศ.2549 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ดังตารางที่ 3.13 พบว่าตลาดแรงงานระดับล่าง (กลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) เฉพาะในประเภทกิจการที่ผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานได้นั้น มีคนไทยเป็นลูกจ้างเอกชนจำนวนทั้งสิ้น 4,222,604 คน

เมื่อพิจารณาการจ้างงานเป็นรายกิจการแล้ว ปีพ.ศ.2547 พบว่ากิจการเกษตรเป็นกิจการที่มีการจ้างงานสูงที่สุด โดยมีจำนวนลูกจ้างเอกชนรวมทั้งประเทศ 2,149,369 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 ของแรงงานไทย ส่วนกิจการก่อสร้างเป็นกิจการที่มีการจ้างแรงงานมากเป็นอันดับที่ 2 จำนวน 1,206,198 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.5 ในปีพ.ศ.2548 สภาวะตลาดแรงงานระดับล่างในกิจการที่ผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานได้นั้นไม่แตกต่างจากปีพ.ศ.2547 นักโดยมีคนไทยที่ทำงาน เป็นลูกจ้างเอกชนทั้งสิ้นลดลงจากปีพ.ศ.2547 เล็กน้อย ทั้งนี้กิจการที่มีคนไทยเข้าไปทำงานเป็นลูกจ้างลดลง ได้แก่ กิจการประมงทะเล

ในปีพ.ศ.2549 โครงสร้างการจ้างงานในตลาดแรงงานระดับล่างในกิจการที่ผ่อนผันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานได้นั้น ยังคงมีลักษณะเช่นเดิม โดยมีคนไทยที่ทำงานเป็นลูกจ้างเอกชนทั้งสิ้น 4,070,300 ราย ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากปีก่อนมากกว่า 2 แสนราย กิจการที่มีคนไทยเข้าไปทำงานมากที่สุดยังคงเป็นกิจการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาได้แก่กิจการก่อสร้างคิดเป็นร้อยละ 31 แสดงในภาพที่ 3.8 เมื่อพิจารณาความเปลี่ยนแปลงของการจ้างงานพบว่า มีหลายกิจการที่มีการจ้างคนไทยลดลง เช่น กิจการขนส่งทางน้ำ ผู้รับใช้ในบ้าน ปศุสัตว์ และกิจการประมงทะเล ส่วนกิจการโรงอิฐที่ในปีพ.ศ.2548 มีการจ้างลูกจ้างคนไทยลดลงนั้น ในปีพ.ศ. 2549 พบว่าเป็นกิจการที่มีการจ้างคนไทยเพิ่มขึ้นมากที่สุดร้อยละ 44.6

ตารางที่ 3.13

จำนวนลูกจ้างเอกชน (คนไทย) ที่มีการศึกษาไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น

จำแนกตามอาชีพปีพ.ศ.2547-2549

หน่วย : คน

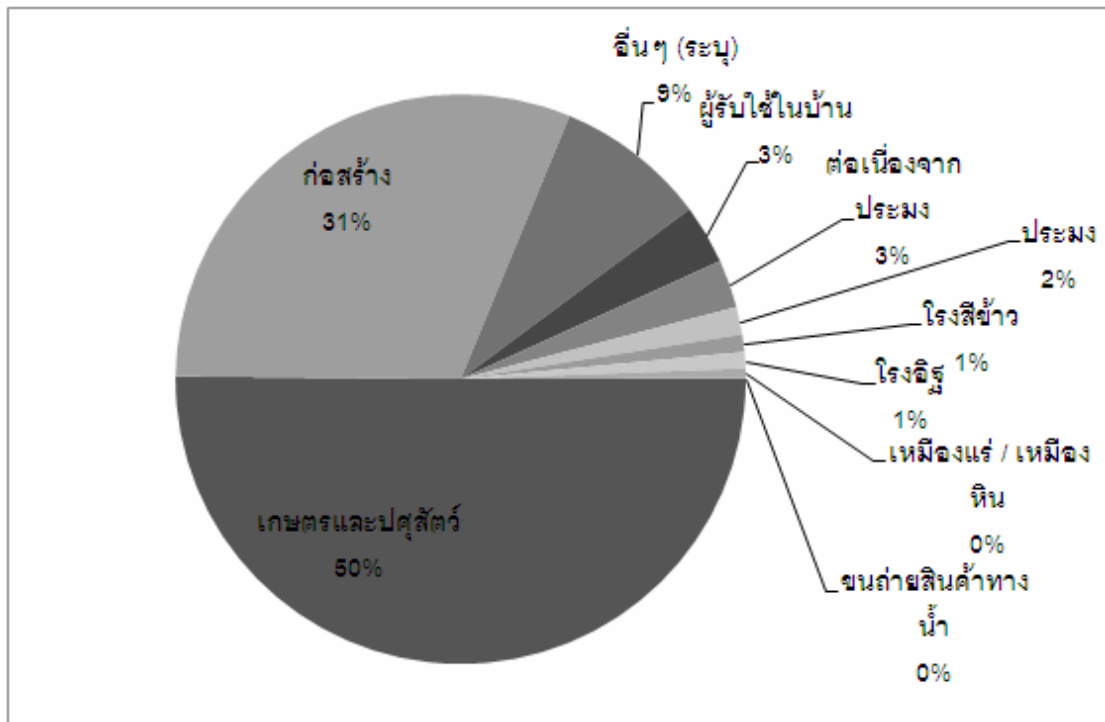
ประเภทกิจการ	2547	2548	2549
1 ประมง	75,541	85,657	63,091
2 ต่อเนื่องจากประมง	96,402	114,177	110,783
3 เกษตรและปศุสัตว์	2,419,369	2,115,368	2,031,556
4 โรงสีข้าว	49,548	73,789	40,029
5 โรงอิฐ	34,365	25,844	37,386
6 ขนถ่ายสินค้าทางน้ำ	2,559	2,979	2,023
7 ก่อสร้าง	1,206,169	1,237,642	1,258,667
8 เหมืองแร่ / เหมืองหิน	15,060	24,401	22,480
9 ผู้รับใช้ในบ้าน	160,376	169,786	136,633
10 อื่นๆ (ระบุ)	431,189	389,140	347,651
รวมทุกกิจการ	4,222,604	4,206,794	4,070,300

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2549.

ภาพที่ 3.7

จำนวนลูกจ้างเอกชน (คนไทย) ที่มีการศึกษาไม่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น

จำแนกตามอาชีพปีพ.ศ.2547-2549

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2459.

3.4 ความต้องการแรงงานต่างด้าวกับกิจการก่อสร้าง

การเข้ามาในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าว

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาการลักลอบเข้าเมืองสูงมากประเทศหนึ่ง เนื่องจากอยู่ในฐานะของประเทศต้นทาง ปลายทาง และประเทศทางผ่านของแรงงานย้ายถิ่น แนวโน้มการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะ ลาว กัมพูชา และพม่าที่เข้ามาในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จากสถิติผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ถูกจับเนื่องจากเข้าเมืองผิดกฎหมายหรือกระทำความผิดในคดีต่างๆ และกำลังรอการส่งกลับหรือผลักดันออกนอกประเทศในแต่ละปีมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (สตม.) โดยมีผู้ต้องขังชาวพม่าจำนวนมากที่สุดมาโดยตลอด รองลงมาคือ กัมพูชาและลาว ตามลำดับ

แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่อาศัยขบวนการค้ามนุษย์และนายหน้าผิดกฎหมายเป็นผู้นำพาเข้ามาทำงานในประเทศไทยหรืออาศัยเครือข่ายทางสังคมที่เป็นญาติหรือเพื่อนที่เคยทำงานมาก่อนแล้วชักชวนเข้ามา ทั้งนี้ นายหน้าผิดกฎหมายมีทั้งคนไทยและคนต่างชาติ เช่นกรณีของแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่ นายหน้าชาว

พม่าจะไปรับแรงงานพม่ามาจากหมู่บ้านและพม่าหาคนไทยที่ชายแดนอีกที รูปแบบการลักลอบเข้าประเทศมีหลายช่องทางขึ้นอยู่กับจังหวัดต้นทาง เช่น จากแม่สอดจะลักลอบเข้ามาที่บริเวณฝักครั้งละ 30-40 คน โดยใช้ขบวนงูเลื้อยซ้อนกันเป็นโพงและวางโปะทับด้วยผัก ถ้าเข้ามาทางจังหวัดระนองจะมาได้ทั้งรถและเรือ สำหรับค่านายหน้าขึ้นอยู่กับความใกล้ไกลของพื้นที่ปลายทาง เช่น มาถึงมหาชัยใช้ค่านายหน้าระหว่าง 4,000-8,000 บาท นอกจากมีขบวนการนำเข้ามาแล้วยังมีขบวนการนำกลับแรงงานต่างด้าวไปชายแดนเพื่อเยี่ยมญาติด้วย (นพรัตน์ ศุภระกาญจน์, 2545)

นอกเหนือจากกลุ่มแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่ลักลอบเข้ามาเมืองมาแล้ว ยังมีแรงงานอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีที่มาจากภายในประเทศไทยเอง แต่ต้องกลายสภาพมาเป็นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้แก่แรงงานซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ตะเข็บชายแดน โดยแรงงานต่างด้าวในกลุ่มนี้ถูกแบ่งออกเป็น 19 กลุ่ม ตามการปกครองของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีความซับซ้อนและสับสนอยู่มากสาเหตุหลักๆ มาจากระบบทะเบียนบุคคลของประชากรกลุ่มนี้ยังมีปัญหาอยู่มาก ทำให้บุคคลหนึ่งอาจถือบัตรสีได้หลายใบ เช่น บุคคลบนพื้นที่สูงใน 20 จังหวัด ที่ไม่มีสัญชาติไทยมีผู้ถือบัตรสีฟ้า ประมาณ 180,212 คน และ มีผู้ถือบัตรสีเขียวขอบแดง (โครงการมิยาซาวา) ประมาณ 186,929 คน คาดว่าส่วนหนึ่งของผู้ถือบัตรสีฟ้าถูกสำรวจซ้ำจึงได้บัตรสีเขียวขอบแดงด้วย และผู้ถือบัตรสีแต่ละสีจะได้รับสิทธิในการทำงานและอยู่อาศัยแตกต่างกัน การที่บางคนอาจถือบัตรสีได้หลายใบทำให้ได้รับสิทธิซ้ำซ้อนปัญหาตรงนี้ทำให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทำได้ยากขึ้นเพราะไม่ทราบข้อมูลที่แน่นอน

นโยบายในการจัดการแรงงานต่างด้าวกลุ่มนี้แตกต่างกันออกไปเพราะสถานภาพของคนต่างด้าวกลุ่มนี้ไม่เหมือนกัน บางกลุ่มกำลังรอสัญชาติไทย บางกลุ่มรอการพิสูจน์แต่ได้รับสิทธิให้อยู่อาศัยแบบถาวร และมีบางกลุ่มก็ได้รับสิทธิให้อยู่อาศัยชั่วคราว แต่มีหลักการโดยรวมคือสามารถทำงานหรือเรียนหนังสือได้ในเฉพาะจังหวัดที่ตนอาศัยอยู่ หากจะออกไปทำงานหรือเรียนนอกพื้นที่ต้องขออนุญาตจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน แต่ก็มีแรงงานจำนวนไม่น้อยที่ลักลอบออกไปทำงานที่อื่นจนกลายเป็นแรงงานเถื่อนที่รัฐไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้เนื่องจากสิทธิของบุคคลที่มีบัตรสีต่างๆ บางกลุ่มไม่เท่าเทียมกับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ลักลอบเข้ามาอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศอย่างผิดกฎหมาย เมื่อได้รับการผ่อนผันก็สามารถทำกินได้ในทุกจังหวัดของประเทศ ส่วนพวกที่อยู่ชายแดนกลับถูกจำกัดให้อยู่ในพื้นที่ที่กำหนดเท่านั้น การออกนอกพื้นที่ต้องขออนุญาตฝ่ายปกครองจึงทำให้คนไทยที่ราบสูงที่รอพิสูจน์สัญชาติบางส่วนแอบอ้างเป็นแรงงานพม่าเพื่อให้มีสิทธิทำงานในทุกแห่งได้

สาเหตุของการจ้างแรงงานต่างด้าว

กิจการก่อสร้างถือได้ว่าเป็นกิจการที่มีลักษณะของการใช้แรงงานแบบเข้มข้น (Labor Intensive) กล่าวคือ มีความต้องการแรงงานในกิจการในปริมาณสูง ซึ่งการจ้างงานและความต้องการแรงงานในกิจการจะแปรผันตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ โดยหากพื้นที่ใดมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสูง ก็จะมีความต้องการแรงงานในกิจการก่อสร้างมากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นกิจการที่มีลักษณะงานหนัก สกปรก และเสี่ยงอันตราย อีกด้วย

หากพิจารณาในเรื่องของระยะเวลาการจ้างงานในกิจการก่อสร้างจะพบว่า กิจการก่อสร้างมีความต้องการใช้แรงงานแบบต่อเนื่องตลอดทั้งปี ทั้งนี้เพราะงานก่อสร้างมีลักษณะเป็นงานเหมาซึ่งผู้รับเหมาต้องส่งงานที่เสร็จสมบูรณ์ให้ทันเวลาตามที่ระบุในสัญญาการว่าจ้าง ฉะนั้นอย่างน้อยที่สุดที่ผู้รับเหมาจะต้องการจ้างแรงงานก็คือช่วงเวลาตลอดโครงการ

จากการศึกษาของศูนย์ศึกษาเพื่อการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย พบว่า ในอดีตนั้น แรงงานในสาขาก่อสร้างในกรุงเทพฯ และภาคใต้ เป็นแรงงานที่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแรงงานเหล่านี้มักจะกลับบ้านไปทำนาประมาณ 1-2 เดือนต่อปี แต่ในช่วงต้นปีพ.ศ.2540 ก่อนวิกฤติทางเศรษฐกิจนั้น นายจ้างในกิจการก่อสร้างเริ่มหันไปจ้างแรงงานต่างด้าว เนื่องจากมีความพร้อมมากกว่าคนไทยซึ่งมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะหามาทำงานได้ง่ายและสามารถหาได้ตลอดทั้งปี แรงงานไทยจำนวนมากจึงถูกไล่ออกหากทิ้งงานก่อสร้างไปในฤดูกาลเพาะปลูก ด้วยเหตุนี้จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ทำงานก่อสร้างในกรุงเทพฯ จึงมีจำนวนเพิ่มขึ้น

แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ได้รับการจ้างงานโดยผู้รับเหมาช่วง ซึ่งมีผู้รับเหมาทั่วไป โดยแรงงานต่างด้าวที่ทำงานควบคู่ไปกับแรงงานไทยนั้น จะได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่า เช่นกรณีที่แรงงานไทยได้รับค่าจ้างวันละ 200 บาท คนงานต่างด้าวอาจจะได้รับค่าจ้างเพียงวันละ 150 บาท เท่านั้น

ค่าจ้างที่แรงงานในกิจการก่อสร้างจะได้รับ โดยเฉลี่ยสำหรับแรงงานไทย จะอยู่ใกล้เคียงกับระดับค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดที่ตั้งของโครงการก่อสร้างนั้น ๆ ทั้งนี้อาจสูงหรือต่ำกว่าเล็กน้อย โดยทั่วไปแรงงานชายจะได้รับค่าแรงในอัตราที่สูงกว่าแรงงานหญิงประมาณ 20-50 บาท ต่อคน ต่อวัน ขึ้นอยู่กับสถานประกอบการ ส่วนค่าจ้างโดยเฉลี่ยของแรงงานต่างด้าวในกิจการจะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหรือใกล้เคียงกับค่าแรงขั้นต่ำของจังหวัดที่ตั้งโครงการนั้น ๆ แต่โดยส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประมาณ 10-40 บาท ทั้งนี้พบว่า ในกรณีของแรงงานต่างด้าวนั้น เพศไม่ได้เป็นตัวกำหนดความแตกต่างในเรื่องของอัตราค่าจ้างดังที่พบในแรงงานไทยแต่อย่างใด ส่วน

รูปแบบการจ่ายค่าจ้างก็จะแตกต่างกันออกไปตั้งแต่ รายวัน รายสัปดาห์ ราย 15 วัน จนถึงรายเดือน แต่ที่พบมากที่สุด คือการจ่ายค่าแรงแบบวันต่อวัน และ ราย 15 วัน และเป็นที่น่าสังเกตว่าค่าจ้างโดยเฉลี่ยของแรงงานไทยในกิจการก่อสร้างทั้งในระดับช่างฝีมือและกรรมกรของสถานประกอบการขนาดเล็กจะสูงกว่าสถานประกอบการรายใหญ่ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสถานประกอบการขนาดเล็ก ผู้รับเหมามักเป็นหัวหน้าช่างไปในตัวและคนงานกับผู้รับเหมามักจะเป็นบุคคลซึ่งรู้จักกันมาก่อน หรือมีความเกี่ยวพันกันทางใดทางหนึ่ง ทำให้มีส่วนในการกำหนดค่าจ้างในอัตราที่สูงขึ้น ในขณะที่ค่าจ้างของแรงงานต่างด้าวไม่ได้ขึ้นอยู่กับขนาดของสถานประกอบการดังกรณีของแรงงานไทยแต่อย่างใด

ความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวในกิจการก่อสร้าง

ในปีพ.ศ.2549 มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานรวมทั้งสิ้น 106,614 ราย ซึ่งต่ำกว่าความต้องการแรงงานต่างด้าวในกิจการนี้ที่นายจ้างที่แสดงความต้องการจ้างไว้กับกรมการจัดหางานจำนวน 200,355 คนมาก จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตคิดเป็นร้อยละ 53.21 ของความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าวที่ผู้ประกอบการยื่นขอเข้ามาเท่านั้น (ตารางที่ 3.14) ทั้งนี้แรงงานต่างด้าวที่ถือสัญชาติพม่ามีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.73 รองลงมาคือสัญชาติกัมพูชา และสัญชาติลาว ร้อยละ 8.66 และ 4.62 ตามลำดับ

ตารางที่ 3.14

แสดงความต้องการแรงงานต่างด้าว การพิจารณาการอนุญาต (โควตา) และการต่ออายุใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองสัญชาติพม่า ลาว กัมพูชา ปี 2549 ทั่วประเทศ ของกิจการก่อสร้าง

หน่วย : คน

	ความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว	จำนวนโควตาที่อนุญาต	การอนุญาตทำงาน	ร้อยละแบ่งตามสัญชาติ
นายจ้าง	15,337	15,256	15,837	
พม่า	146,119		92,465	86.73%
ลาว	19,053		4,921	4.62%
กัมพูชา	35,183		9,228	8.66%
รวมคนต่างด้าว	200,355	183,171	106,614	100.00%

ที่มา : สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2549.